

ressò mont-roigenc

JOAN MIRÓ I TARRAGONA. ENTREVISTA A JOSEP FERRER I BOSCH

Martí Rom

www.martirom.cat

29-10-2018

“Vaig conèixer a Joan Miró mitjançant una persona de Mont-roig!”. Fou la primera cosa que em va dir en la trucada telefònica prèvia a la nostre trobada.

Josep Ferrer i Bosch és un rellevant arquitecte, amb una carrera professional àmplia i remarcable. Té vuitanta-vuit anys. Va néixer a Tarragona el 1930 de pares de Sabadell i Manresa. Vivien a la Rambla Nova núm. 92.

“A mitjans des anys seixanta vaig anar al Mas Miró¹. Per la meva tasca professional havia conegut a Evarist Bargalló Guasch, un constructor nascut a Mont-roig que s’havia establert a Barcelona². M’havia fet arribat que Miró volia parlar amb mi per un assumpte particular. Hi vaig anar acompanyat pel gendre d’aquell³. Aleshores l’Evarist Bargalló ja era cec. Recordo que em va impressionar veure penjats a la paret del menjador de Mas Miró uns dibuixos de Paul Klee. Sempre he admirat a aquest

pintor”. Des d’aleshores i fins a mitjans dels anys setanta, Josep Ferrer va tenir una relació esporàdica però significativa amb Miró. Fonamentalment pels fets al voltant de la inauguració del “Tapís de Tarragona” (1970).

“Com que jo tenia molta relació amb Cambrils, havia fet molts edificis turístics, un dia Miró em va demanar si el podia ajudar a trobar a un pescador que havia conegut de jove, en els seus primers anys al mas de Mont-roig”. Miró va arribar a Mont-roig el 1911. Del 1915 hi ha una sèrie de dibuixos que va fer al port de Cambrils i el 1917 hi

¹ Deuria ser el 1965.

² Coincidències de la vida, un camí celeste em du al meu avi, el també mont-roigenc Francesc Rom Serra. *“Un bon dia l’amic (i parent llunyà) Evarist Bargalló Guasch, de molt bon record, em preguntà si no m’agradaria anar a treballar a Barcelona, que si acceptava podíem marxar els dos plegats. Aleshores jo treballava a Reus. Li vaig comentar que no tenia prou valor moral com per dir-ho als pares, i va proposar venir ell a casa a l’hora de sopar i comentar-ho entre els dos als pares. La notícia va caure com una llosa a casa. El pare em preguntà si realment hi volia anar, si no era tan sols portat per la decisió del meu amic. Finalment donà la conformitat...”*. Això era el 1922. El meu avi tenia dinou anys; l’Evarist Bargalló Guasch tenia vint-i-quatre, era de cal “Nostre Senyor”. Aquest paràgraf anterior és l’inici del capítol “Cap a Barcelona” del llibre “El Centre Obrer de Mont-roig del Camp (1911-1925)” de Francesc Rom Serra i Martí Rom (Cossetània Edicions / Associació de Veïns Muntanya Roja de Mont-roig, 2003), pàg. 137.

³ Francesc Olivé, aleshores casat amb Berta Boronat Pujol. Aquesta era neboda i afillada d’Evarist Bargalló Guasch.

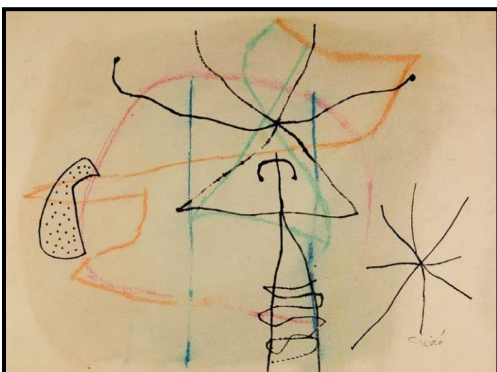
pinta dos teles: “Cambrils, la platja” i “Cambrils, el port”. “Recordo que primer vam anar a dinar al restaurant Rovira i després vam buscar la casa on vivia aquell pescador. Naturalment va resultat que feia anys que era mort. Miró va parlar amb el seu fill, però aquest no recordava res”.

“En un d’aquests dinars a Cambrils, Miró em va demanar si li podia trobar una ampolla d’anís Machaquito. Jo no sabia ni que era però en vaig aconseguir una prou antiga. Era una cosa molt naif, amb un dibuix d’un torero i que duia una mena de borles grogues que queien del tap”. En Josep Ferrer me n’ensenyà una, de més moderna, que té en un prestatge de la llibreria. Deu-n’hi-do! Veig que la fan a Còrdoba. A l’arribar a casa, ho busco a Internet. Encara existeix⁴.

Josep Ferrer i Bosch va estudiar arquitectura. Li agradava dibuixar i el seu pare li va suggerir que podia fer aquella carrera. Llavors tan sols es podia fer a Barcelona, a l’edifici de la plaça de la Universitat. El seu pare era un enginyer de camins de la Mancomunitat de Catalunya que, quan Primo de Rivera la va dissoldre (1925), el van destinar a Tarragona. Aleshores, a mitjans dels cinquanta, arquitectura era una carrera sense gaire futur; encara no havia arribat el “desarrollisme” dels anys seixanta. No hi havia gaires construccions noves i les que es construïen les feien, fonamentalment, els arquitectes de l’Obra Sindical del Hogar, del règim. “Jo pensava que al acabar la carrera marxaria al Brasil, a fer habitatges socials. Però, al acabar, el 1960, va començar el creixement econòmic i l’arribada de turistes. Calia fer apartaments a Cambrils, Salou...”.

Aquesta promoció d’arquitectes del 1960 va tenir una brillant idea. Aleshores era normal fer un viatge de final de carrera i van pensar que podien obtenir diners de la subhasta d’obres d’artistes i arquitectes. Normalment, en aquests casos, es feien festes, sortejos... per obtenir diners. Van enviar cartes exposant el motiu a una munió de persones i els hi adjuntaven un cartró en blanc de 23x33 cm. perquè hi fessin un dibuix. La generositat d’artistes i arquitectes va permetre recollir un bon gruix d’obres. Hi havia dibuixos de Miró, Walter Gropius, Calder, Tàpies, Otto Dix, Jean Cocteau, Giorgio Morandi, Llorens Artigas... Es van recollir 130 obres. Van tenir l’ajut del crític d’art Alexandre Cirici Pellicer. Es va fer una exposició a la Galeria Gaspar. S’inaugurà el 28 de maig de 1960. Aleshores, la junta del Col·legi d’Arquitectes va considerar que era millor comprar el conjunt de l’obra per guardar-la en el seu fons. Van donar 500.000 pessetes per aquell viatge, que va permetre pagar el viatge i totes les despeses.

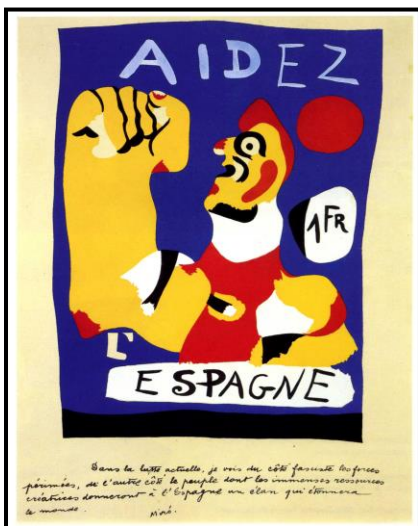

Dibuix de Joan Miró

⁴ No us perdeu la història d’aquest anís. Es va crear el 1860. Machaquito és el sobrenom d’un famós torero d’inicis del segle XX. Veieu: <http://www.machaquito.com/web/historia.html>.

El gener de 2016 aquest conjunt d'obres es va exposar a Can Framis, a la Fundació Vila Casas, a Barcelona, amb el títol de “Una col·lecció per a un viatge”.

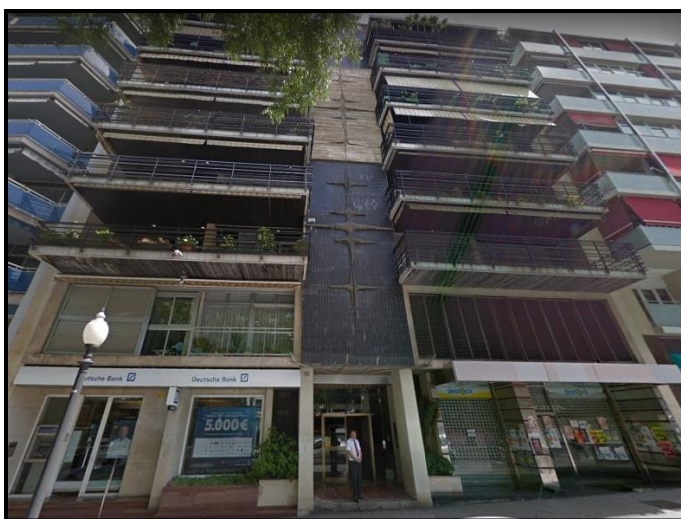
El viatge fou un recorregut per la nova arquitectura europea: l'església de Ronchamp de Le Corbusier (a l'est de França, prop de Basilea), la nova seu de la UNESCO a París, l'estudi d'Alvar Aalto a Finlàndia, obres d'Arne Jacobsen a Dinamarca, i d'altres a Suècia i Holanda.⁵

M'explica Josep Ferrer: “Jo aleshores ja coneixia l'obra de Miró. Entre d'altres, havia vist aquell cartell “Aidez l'Espagne” (1937) a casa d'un company de curs. Recordo que, per aquella exposició, no van aconseguir cap dibuix de Picasso, tot i que algun company va anar a visitar-lo a La Californie, a Cannes...”. He trobat que Joan Miró va imposar com a condició que no demanessin cap obra ni a Dalí ni a Cocteau⁶. El primer per franquista i el segon per col·laboracionista dels alemanys a la França ocupada durant la Segona Guerra Mundial. Sembla que Cocteau ja havia enviat el seu dibuix i no li van dir a Miró. Li pregunto quins altres arquitectes hi havia en la seva promoció i em contesta: “el canari Vicente Saavedra, Josep Maria Sen Tato... La majoria eren

fills d'arquitectes o de constructors, tan sols erem dos o tres que no veníem de la professió”.

M'explica Josep Ferrer que des de jove estava interessat pel món artístic. Una de les primeres persones que va conèixer fou l'escultor Josep Maria Subirachs. Quan li van encarregar l'edifici del número 115 de la Rambla Nova de Tarragona va pensar que

Rambla Nova núm. 115

estaria bé posar-hi a la façana un enorme plafó escultòric de Subirachs (dit “L'Espina”). Passejant per la Rambla fa goig contemplar aquesta casa de set plantes culminada amb un gran “1964”, l'any de la seva construcció. Aquella carrera professional iniciada el 1961 es va concloure el 2008; l'arribada de la crisi econòmica i la seva edat (setanta-vuit anys) van ser decisius. “Vist des d'ara, crec que hauria d'haver plegat abans...”.

“Amb Joan Miró ens vam tornar a veure quan l'accident de la seva filla Maria Dolors...”. El primer marit de la filla de Miró, David Fernández Fernández, havia mort

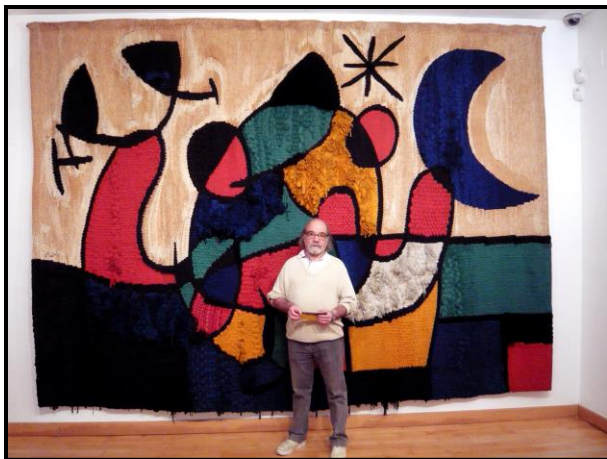
⁵ Hi ha més informació a la revista “Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme” núm. 253 (2007).

⁶ “El Periódico” (19 de gener de 2016), pàg. 46.

d'accident el 19 d'agost de 1964; s'havien casat el 12 d'octubre de 1954. Aquesta, el 22 de desembre de 1965 es tornava a casar, a Palma de Mallorca, amb el mont-roigenc Teodoro (Teo) Punyet Roigé. A continuació, amb els dos fills del primer matrimoni David i Emili, van anar a passar uns dies al mas de Mont-roig. Nou dies després, el 31 de desembre, Maria Dolors Miró va tenir un molt greu accident en un pas a nivell sense tanca, que creuava la via del tren, quan anava a acompanyar amb el seu cotxe la seva sogra al seu mas, als Prats, a tocar del mar. Semblava que li havien de tallar la cama, però finalment gràcies al Dr. Rafael Orozco Delclós, de la clínica Monegal de Tarragona, la va poder salvar. Miró va aconseguir que el seu amic el Dr. Josep Trueta vingués d'Oxford per fer-li una visita mèdica.

El Doctor Orozco aleshores estava treballant en el projecte de l'Hospital de la Creu Roja de Tarragona (avinguda de Maria Cristina, 17), que encapçalava Joaquín de Muller y de Abadal. Miró, en agraïment per tot el que havia fet per la seva filla, va decidir la donació del que seria el seu primer tapís, el "Tapís de Tarragona" (1970). Aquest es va fer, amb la col·laboració de Josep Royo, a la Casa Aymat de Sant Cugat del Vallès. Mercè Viñas, neboda del Doctor Trueta, era l'esposa de Miquel Samaranch i Amat, el propietari d'aquesta manufactura de catifes i tapissos. El 5 d'octubre de 1960, Miró havia visitat per primer cop la Casa Aymat acceptant el suggeriment que li havia fet el Doctor Trueta, en una carta del 15 d'agost del mateix any.

El 14 de març de 1966, Miró escriu a Rafael Orozco: "...Com que ja havia pensat en quina podria ser la meua col·laboració a la Creu Roja de Tarragona, vaig aprofitar l'estada a Barcelona per parlar amb gent que amb eficàcia podesin seguir les meves orientacions... Ja n'hi parlaré i donaré precisions quan el vegi...". "La Vanguardia" del 5 de maig publicava: "Tarragona contarà con un tapiz de Joan Miró. El insigne pintor lo ofrerà a la Cruz Roja como muestra de gratitud por los cuidados ofrecidos a una hija suya". Els dos dibuixos preparatoris del que seria el "Tapís de Tarragona" (1970) estan datats el 27 de setembre de 1968 i l'11 de juliol de 1969.

Josep Royo i el "Tapís de Tarragona"

Finalment el 12 de desembre de 1970 fou la data prevista per la inauguració oficial del "Tapís de Tarragona", la primera obra tèxtil de Miró. Algunes persones rellevants antifranquistes de Tarragona estaven preocupats per l'ús que les autoritats del règim pretenien fer de Miró. Josep Ferrer Bosch i d'altres persones relacionades amb la Llibreria de la Rambla es van mobilitzar.

Fent un parèntesi, cal ressenyar que la Llibreria de la Rambla es va crear sota l'impuls de Josep Ferrer. "Un grup de tarragonins agrupats a l'entorn de la iniciativa i empena de Josep Ferrer Bosch va tenir la gosadia d'impulsar la creació, el dia de Sant Jordi de 1968, d'una societat que amb el nom de Llibreria de la Rambla, tenia com a objectiu estatutari el de fomentar la difusió del llibre i la promoció i estímul d'activitats artístiques i culturals... Es va inaugurar amb una conferència de Joan Fuster. Es feren

exposicions amb artistes importants i es donaren conferències amb gent que no estaven acostumats a escoltar des de Tarragona. Era oberta a tot, i sindicats i partits, encara no legalitzats, van poder reunir-s'hi...⁷. Em comenta Josep Ferrer que el motiu fonamental era que a Tarragona hi hagués una llibreria on, entre d'altres, es poguessin tenir en un calaix, resguardats de mirades inconvenients, aquells llibres editats a l'estranger i prohibits pel franquisme, per exemple, els del "Ruedo Ibérico"⁸. Entre els fundadors, em remarca dos notaris: Manuel Crehuet (de Torredembarra) i Josep Maria Puig Salellas (a Tarragona del 1958 al 1970); aquest darrer, posteriorment, fou el Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya del 1976 al 1980.

Jo mateix puc donar fe d'aquesta línia d'actuació doncs va ser una de les llibreries que

des de Barcelona se'm va recomanar que deixés exemplars del dossier "Atentados contra la cultura" (febrer de 1975). Aquest era un recull de textos publicats a diaris i revistes sobre atemptats de grups d'extrema dreta, a inicis dels anys setanta, a entitats culturals (llibreries, editorials, cinemes, sales d'art...). La venda clandestina d'aquest dossier, de cinquanta-una pàgines, va permetre el finançament del meu documental "Un libro es un arma" (1975), fet en el si de la Cooperativa de Cinema Alternatiu. El pròleg del dossier, que estava sense firma, era de Manuel Vázquez Montalbán. D'aquest dossier se'n van fer varis milers de còpies que es venien en circuits clandestins, sessions de Cine Club i a llibreries de Catalunya i el País Valencià.

"Mai van tenir cap problema a la llibreria, ni de cap atac ni de les autoritats tarragonines en l'organització de conferències. Curiosament jo coneixia al cap de la "brigada político-social" de Tarragona Bozalongo. Era ell l'encarregat de gestionar els permisos corresponents..."

La Llibreria de la Rambla era, en resum, un centre de resistència antifranquista i catalanista en una Tarragona escassament mobilitzada en aquells anys de finals dels seixanta i els primers dels setanta. Aquell llibre "La Llibreria de la Rambla i l'alternativa cultural de Tarragona (1968-1980) de Ramon Marrugat Cuyàs ho descriu prou bé quan parla de "la crosta tarragonina governant..." (pàg. 18) o bé "la crosta que dominava la ciutat" (pàg. 42).

Un altre dels motius de l'existència de la Llibreria de la Rambla, i que Josep Ferrer em remarca, era la programació d'exposicions dels nous artistes catalans. Per exemple, a finals de 1969 se'n va fer una de rellevant amb obres de Modest Cuixart, Joan Hernández Pijuan, Marcel Martí i Josep Maria Subirachs.

⁷ "La Llibreria de la Rambla i l'alternativa cultural de Tarragona (1968-1980)" de Ramon Marrugat Cuyàs (Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili / Cercle d'Estudis i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2012), pàg. 19.

⁸ Dissortadament, la Llibreria de la Rambla, que estava a la Rambla Nova número 115, va tancar les portes el passat 30 de juny (de 2018). Han estat cinquanta anys de servei a la ciutat de Tarragona.

Veient aquesta trajectòria no és estrany que el 1970 des de la Llibreria de la Rambla es plantegés fer un acte paral·lel a la inauguració oficial del “Tapís de Tarragona” i que el promotor fos Josep Ferrer.

Seguint el fil d'aquell llibre de Ramon Marrugat, trobem que el 20 d'octubre de 1970 hi ha una reunió per preparar l'homenatge a Miró. Hi havia la preocupació “*de la utilització que es feia des de la crosta tarragonina de la figura del pintor...*”⁹. Per preparar l'ambient es va decidir fer una exposició bibliogràfica de llibres dedicats a Miró. També es va fer una crida al moviment associatiu. Els organitzadors es van posar en contacte amb Joaquim Gomis, fotògraf i amic de Miró, que amb la col·laboració de Joan Gaspar de la Sala Gaspar de Barcelona, va aconseguir un important nombre de llibres sobre el pintor. Joaquim Gomis havia publicat amb Joan Prats i textos de Francesc Vicens el llibre (“Fotoscop”) “La Catedral de Tarragona” (1968). El doctor Orozco estava darrere de l'homenatge, encara que no hi podia figurar per la seva vinculació amb la Creu Roja; que aleshores tenia una connotació excessivament oficial.

Pocs dies abans d'aquesta primera reunió per preparar l'homenatge havia mort a Barcelona Joan Prats el gran amic de Miró (14 d'octubre).

El 2 de novembre van enviar una carta a Miró. Primer se li agraiïa la donació que feia del tapís: “*Ens hem cregut obligats a usar de l'instrument que amb la Llibreria posseïm – modest, però real – iniciant un homenatge popular... Deixeu-nos insistir en un punt: l'afecte del poble del Camp volem que arribi directament al vostre cor...*”¹⁰. I l'inviten a assistir a la inauguració. Eren les setmanes prèvies al famós “Judici de Burgos”, en què es jutjava en consell de guerra setze militants de ETA. “*El 6 de novembre la situació política s'anava enrarint i fins i tot a la pacífica Tarragona s'havia produït una manifestació i un bon repartiment d'octavilles feia un parell de dies...*”¹¹. L'exposició “Homenatge a Miró” es fa fer del 7 al 14 de novembre; hi van haver 47 publicacions i es va aconseguir l'original de Miró per la portada de “Cavall fort”¹².

El dia 12, Miró va enviar un telegrama, adreçat a Josep Ferrer, d'agraïment i dient que ho lamentava molt però que no podia assistir a la inauguració de l'exposició. El 22 de novembre, Miró envia una altra carta: “*Amic Ferrer: Novament dec dir-vos com em dolgué el no poder trobar-me a Tarragona per aquest dies, estava però de tot cor amb vosaltres. Al primer interval de temps lliure, jo vindré per saludar a tots els amics. Aquesta amistat, juntament amb el contacte amb Tarragona, és una cosa que sempre ha estat per mi de la més gran necessitat...*”¹³.

L'1 de desembre es produeix el segrest per part d'ETA del cònsol alemany a Sant Sebastià, Eugene Bëihl, pocs dies abans de l'inici del “Judici de Burgos” (del 3 al 9 de desembre). “*Es parlava de manifestacions que brotaven per tot arreu, i això que les mesures policíiques eren extraordinàries. Els grisos anaven amb casc pels carrers de Tarragona i, al migdia (del dia 2), davant mateix de la llibreria, van obligar a*

⁹ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 86..

¹⁰ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 91.

¹¹ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 93.

¹² “Cavall fort” núm. 44 (23 d'abril de 1965).

¹³ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 100.

disgregar-se una colla de noiets –set o vuit- de catorze o quinze anys, que sortien del col·legi i passejaven tranquil·lament...’’¹⁴.

El 8 de desembre, Maria Lluïsa Borràs i el Doctor Orozco es van reunir a la llibreria, amb els germans Baixeras (Enric i Josep Anton), per tal de preparar l’homenatge a Miró.

El tapís es va traslladar a Tarragona el 21 de novembre. La inauguració fou el dissabte 12 de desembre. Va quedar instal·lat al vestíbul de l’Hospital de la Creu Roja; hi seria gairebé durant vint-i-cinc anys. “La Vanguardia” en una breu crònica deia: “*fue descubierto ayer en el vestíbulo del citado establecimiento en el curso de un acto íntimo...*”¹⁵. Quan va tancar l’hospital el tapís es va quedar a Tarragona. Miró havia disposat, en la donació, que havia de quedar-se a la ciutat, que en cap cas el podien traslladar a la seu central de la Creu Roja a Madrid.

A la inauguració oficial “*tenien a la Creu Roja tot de canapès i begudes preparats, però, en obrir la sala, Joan Miró va sortir per una altra porta i es va dirigir a la Llibreria...*”¹⁶. Aquest mateix 12 de desembre es produïa la tancada d’intel·lectuals catalans a Montserrat en suport dels inculpatos en el “Judici de Burgos”.

A continuació de l’acte a la Llibreria hi va haver un dinar al Nàutic de Tarragona. “*Va començar amb unes paraules del Dr. Orozco amb un to apropiat, correcte i senzill, ben conscient de l’ambient tens entre els dos grups assistents...*”¹⁷. Entre d’altres, hi havia l’esposa del pintor, Pilar Juncosa, la seva filla Maria Dolors, Josep Royo, Francesc Català-Roca, el pintor Antoni Tàpies i la seva dona Teresa Barba, els galeristes (els cosins) Joan i Miquel Gaspar, els estudiosos mironians Jacques Dupin i Daniel Lelong, Joan Brossa, el notari Raimon Noguera, Maria Lluïsa Borràs, Francesc Vicens, Alexandre Cirici Pellicer, Miquel Samaranch (de la Casa Aymat de Sant Cugat del Vallès), Modest Cuixart, Gustau Gili...”. Fou una gran representació de mironians.

Francesc Vicens, el que va ser el primer director de la Fundació Miró de Barcelona, m’explicava anys enrere: “*El paper que havia jugat Joan Prats respecte a Miró, el va passar a ocupar la Maria Lluïsa Borràs a la seva mort. Ella estava assabentada de la tancada a Montserrat, doncs li havien demanat que Miró hi fos. En un dinar que es va fer a Tarragona... no es va parlar clarament de que s’anés a produir la tancada, però sí que vaig conèixer que tots els assistents es desplaçarien... fins a Montserrat... Miró es va deixar portar per tot el grup d’amics, i especialment per Maria Lluïsa...*”¹⁸.

“*Joan Miró no sólo impidió el brindis habitual, recordando que había unos jóvenes condenados a pena de muerte, sino que decidió personarse entonces mismo en Montserrat...*”, comenta Maria Lluïsa Borràs¹⁹.

¹⁴ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 102.

¹⁵ “La Vanguardia” (13 de desembre de 1970), pàg. 36.

¹⁶ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 105.

¹⁷ “La Llibreria de la Rambla”, pàg. 106.

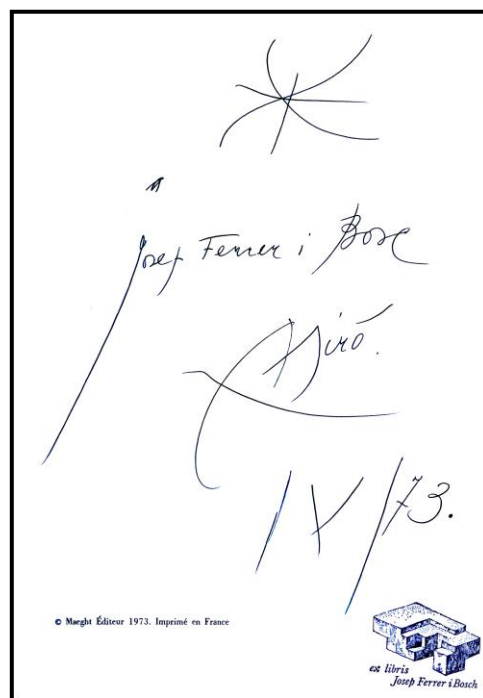
¹⁸ “Francesc Vicens” de J.M. García Ferrer i Martí Rom (Associació d’Enginyers Industrials de Catalunya, volum n. 22, 2003), pàg. 139.

¹⁹ “La Vanguardia”, 23 de juny de 2000, suplement “Libros”, pàg. 11.

Parlem amb Josep Ferrer dels fets d'aquell dia i conclou que quan es van acomiadar, després del dinar del Nàutic, va pensar que “a Miró el van portar a Montserrat”. La senyora Pilar, la seva esposa, no hi estava massa d'acord²⁰. També esmenta que a aquesta no li van agradar alguns quadres que hi havia a l'exposició de la Llibreria i ho va comentar en veu alta importunant Miró.

Miró aleshores tenia setanta-set anys. Quan van arribar a Montserrat li van agrair que hi hagués anat i van entendre que sols hi estigués unes hores del primer dia. Joan Miró, Antoni Tàpies, Jacques Dupin i Daniel Lelong van marxar aquell vespre. La tancada d'uns tres-cents intel·lectuals catalans va durar del dissabte 12 al dilluns 14, quan van sortir estaven encerclats per la policia. Més tard, vindrien multes i retirades del passaport.

Curiosament tenim un testimoni proper de l'estada de Miró a Montserrat. Miquel Estradé Ciurana (Tarragona, 1920 – Montserrat, 1997), va publicar a la revista “**Ressò mont-roigenc**” el text “Un cap de fil”, on deia: “No s’hi va poder quedar la nit, perquè ja aleshores la salut li flaquejava. Me li vaig presentar com un monjo de Tarragona. En donar-nos la mà, ell em mirà amb aquells ulls d’infant gran que tant recordo... Aquell home que apareixia físicament fràgil, d’ulls com enaiguats, de carnació rosada, de paraula curta i de mirada tendra, se sumava amb un coratge senzill a la protesta per un judici que tanta gent indignava...”²¹.

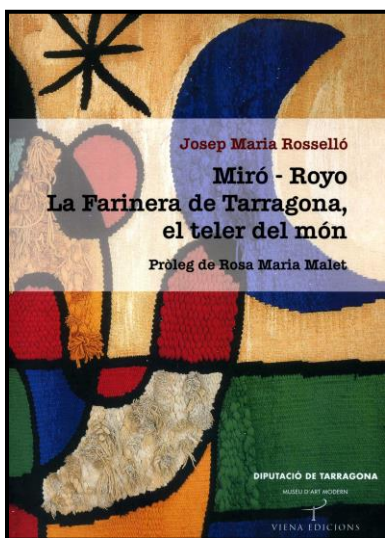
La relació de Josep Ferrer amb Joan Miró va tenir després tan sols alguns moments episòdics. Segurament recordant tot aquest afer del “Tapís de Tarragona” (1970), Miró li va fer arribar, mitjançant Josep Royo, que aleshores vivia a Vila-rodona, un catàleg de

²⁰ Tots aquests fets relacionats amb la inauguració del “Tapís de Tarragona” estan explicats amb detall en el meu llibre “Joan Miró i Mont-roig: el xiscle de l’oreneta (1930-1983)” (Arola Editors, 2018), de la pàg. 287 a la 292.

²¹ “Un cap de fil”, núm. 25 (II trimestre de 1988), pàg. 5.

la seva obra tèxtil, “Sobreteixims et sacs”, amb un text d’Alexandre Cirici Pellicer (1973)²². Hi havia una dedicatòria amb data del novembre de 1973.

El “Tapís de Tarragona”, després d’estar uns quants anys al Museu d’Història de Tarragona, a la Casa Castellarnau, des del 2007 està al Museu d’Art Modern de Tarragona. S’hi va instal·lar provisionalment, degut a les obres que s’iniciaven el següent estiu. La presentació de la nova instal·lació del tapís es va fer aprofitant la rellevant exposició “Miró-Royo, La Farinera, el teler del món” (del 16 de setembre al 16 de novembre de 2008), sota la direcció de Rosa Ricomà. Amb el mateix títol es va publicar un molt acurat llibre de Josep Maria Rosselló, amb pròleg de Rosa Maria Malet (directora de la Fundació Miró de Barcelona)²³.

Josep Ferrer Bosch va participar a l’exposició “Subirachs. Crònica d’una presència. Tarragona – Poblet – El Vendrell” que es va fer al Museu d’Art Modern de Tarragona del setembre al novembre del 2015.

Els temes mironians, pels que portem anys i anys treballant-hi, són com les cireres, l’una et porta a una altra. M’havia quedat amb ganes de saber més sobre la relació de Josep Ferrer Bosch amb el mont-rogenic Evarist Bargalló Guasch que el portaria a conèixer Joan Miró. D’aquest, coneixia dues nebodes, de més de vuitanta anys, que viuen a Barcelona i a l’estiu venen unes setmanes a Mont-roig. Són la Mercè i la Berta “Mallorca”. Finalment, un dia d’inicis d’agost vaig veure que aquella magnífica casa del carrer de la Indústria número 2 (cantonada amb el d’Agustí Sardà) hi havia les finestres obertes. Vaig aprofitar per parlar una bona estona amb la Mercè Boronat Pujol, de cal “Mallorca”.

Evarist Bargalló Guasch (1898-1975) es va casar amb Concepció Boronat Rom (1902-1987). Sense fills, van adoptar les seves nebodes Mercè i Berta.

²² Era el catàleg de l’exposició del mateix nom que Miró havia fet a l’abril a la Galeria Maeght de París.

²³ Jo vaig enregistrar imatges d’aquesta exposició, a més d’entrevistes amb Josep Royo, Rosa Ricomà i Josep Maria Rosselló, pel meu llargmetratge documental “Sant Cugat i l’Escola Catalana de Tapís” (2009).

M'explica la Mercè, que era de la mateixa edat que la Maria Dolors Miró (nascudes el 1930), que junt amb altres nois i noies de Mont-roig, principalment de la partida de Les Pobles, es trobaven als estius i feien sopars. L'Evarist Bargalló tenia una finca a Les Pobles. Aquells sopars sovint els feien a "cal Jordi", al carrer Major número 3 (antigament una de les cases més importants del poble). En aquestes trobades també hi participava la Isabel Font. Aquesta, era una parenta de Joan Miró de l'edat de la seva filla que, en separar-se els seus pares, la va acollir el pintor. Tots formaven una agradable colla d'estiuejants de Barcelona a Les Pobles, més d'altres joves del mateix poble.

Com a dada curiosa em diu que la filla de Miró es va assabentar de la mort del seu marit, David Fernández, el 19 d'agost de 1964 a Mallorca, en un d'aquells sopars. Aquell s'havia quedat a Palma treballant i la Maria Dolors i els seus dos fills, David i Emili, estaven al mas de Mont-roig amb Joan Miró i la seva esposa Pilar.

Resumint, la relació de les dues famílies venia donada per les respectives filles. I, aleshores, és quan Josep Ferrer Bosch va al Mas Miró.

Addenda i/o introducció?

Sovint algun camí celeste et duu a algun indret o persona. En el llibre que acabo de publicar el passat mes de març, "Joan Miró i Mont-roig: el xiscler de l'oreneta (1930-1983)" (Arola Editors, 2018), parlant de la inauguració del "Tapís de Tarragona" de Joan Miró, que es va fer el dissabte 12 de desembre de 1970, esmentava el paper

rellevant que va tenir Josep Ferrer Bosch en l'acte organitzat per alguns antifranquistes de Tarragona, per contrarestar el que havien preparat les autoritats franquistes. A la presentació del llibre al Centre Miró de Mont-roig, el dissabte 24 de març, hi havia Pere Mestres Ventura que em va donar la "Revista Cambrils", núm. 558 del febrer de 2018, on hi havia un article seu sobre la relació de Miró amb aquella població veïna de Mont-roig. Allí es parlava de Josep Ferrer Bosch i Cambrils.

D'aquesta coincidència en vaig parlar, el 18 de maig, a la presentació del llibre al Museu d'Art Modern de Tarragona. La seva directora, Rosa Ricomà, en acabar l'acte, em va dir que Josep Ferrer Bosch vivia a tocar del Museu i que podia fer-me d'enllaç. I, així fou com el dimarts 24 de juliol, a la tarda, vaig anar a casa seva.

Josep Ferrer Bosch viu al carrer d'en Granada, en una casa de nova construcció enganxada a la muralla romana del passeig de Sant Antoni; fins i tot, a la planta baixa hi ha una obertura de sortida a la muralla. Des del segon pis, hi ha una vista meravellosa del mar. Fa goig estar-hi. Vam estar unes dues hores parlant a la sala-menjador. A les parets hi viuen diverses obres d'artistes rellevants; evidentment hi ha un Miró. El Josep Ferrer em va remarcar una petita estatueta de Josep Maria Subirachs d'inicis dels seixanta que té a la llibreria. Sortint de la porta de casa seva em ve a la ment una frase

seva sobre Subirachs: *“la proliferació d’obra seva a la Barcelona de l’alcalde Porcioles va malmetre la seva trajectòria artística”*.

He intentat resseguir les petjades de Miró a Tarragona, però en una giragonsa de relat, hi acaba sortint Mont-roig. Sempre seguint el fil vivencial de Josep Ferrer Bosch.

Homenatge a Mont-roig (29 d’abril de 1979)